

Доб. вид

ПРОЄКТ МЕТЕОРОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

ТЕРМІНИ, УХВАЛЕНІ В МЕТЕОРОЛОГ. СЕКЦІЇ
ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ.

Упорядкував **І. СЕЛЕЦЬКИЙ.**

Відбитка в „Дек. Бюл. Укрм.“ за 1926, 27, 28 рр.

ПРОЄКТ МЕТЕОРОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

ТЕРМІНИ, УХВАЛЕНІ В МЕТЕОРОЛОГ. СЕКЦІЇ
ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ.

Упорядкував **І. СЕЛЕЦЬКИЙ.**

Відбитка в „Дек. Бюл. Укрм.“ за 1926, 27, 28 рр.

Проект метеорологічної термінології.

Метеорологічна Секція Інст. Укр. Наукової Мови, що вже кілька місяців працює коло впорядкування метеор. термінології, вирішила, по згоді з Редакцією „Декадного Бюлетеня“, друкувати частками на сторінках Дек. Бюл. ухвалені вже слова, щоб усі зацікавлені, а насамперед працівники УМС, могли ознайомитись і подати свої зауваження, які ще можна було-б використати в остаточній редакції Словника. В останньому ці самі слова будуть уміщені також з німецьким перекладом, а при українських словах буде вказано джерела, звідки взято те чи це слово; далі буде український і німецький покажчик. У Дек. Бюл. ми маємо дати тільки російсько-український словник і не зазначаємо джерел. Після кожного російського слова друкується *курсивом* те українське його значіння, яке Секція *ухватила* до вжитку, як термін; українські слова, надруковані звичайним шрифтом, траплялись у літературі, але Секція вважає їх за гірші або менше придатні; деякі слова, вибрані з літератури, здавались такими невідомими, що Секція зовсім виключила їх навіть із матеріялів до Словника.

Друковані далі слова взагалі розміщені за абеткою, але деякі терміни, ще не опрацьовані, додаватимуться згодом.

Всякі зауваження з приводу термінології просимо направляти в Укрмет, упоряднику Мет. Словника І. Селецькому.

ПРОЄКТ МЕТЕОРОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.

А

Абсолютний—*абсолютний*, безглядний, безпоглядний.

Абсолютная влажность—*абсолютна вологість* (вохкість) (р. -кости).

Абсолютная высота—см. В абс.

Абсолютная температура — *абсолютна температура*.

Абсорпция ¹⁾ — *абсорпція*, всмоктування, вглитання, хлόνення, вбирання.

Абсцисса—*абсциса*.

Август—*серпень* (р. -ния).

Августовский—*серпневий*.

Автоматический—*автоматичний*, само(по)-рúшний.

Агркультура—*агрикультура*.

Агрономический—*агрономічний*.

Адиабата—*адіябата*.

Адиабатический—*адіябатичний*.

Адиабатически—*адіябатично*.

Адсорпция ¹⁾—*адсорпція*.

Азимут—*азимут* (р. -ту).

Азимутальный—*азимутний*, азимутальний.

Азот—*азот*, азот, душеньць, душень.

Азотистая кислота (HNO₂)—*азотиста кислота*.

Азотная кислота (HNO₃)—*азотова к.*

Айсберг—*айсберг*, льодова гора, крижина.

Акклиматизация — *акліматизація*, принатурує(ю)вання, пристосування до підсоння (клімату) чужої сторони.

Акклиматизировать, -ся—*акліматизувати*.

Аккумулировать—*акумулювати*.

Аккумулятор—*аккумулятор* (р. -ра).

Аккумуляция—*аккумуляція*, скúпчення.

Аккуратность—*акуратність*, ретельність.

Аккуратный—*акуратний*, ретельний.

Активирование—*активування*.

Активность—*активність* (р. -ности).

Активный—*активний*.

Актинические лучи—*актинічне проміння*.

Актинометр—*актинометр* (р. -ра).

Актинометрический—*актинометричний*.

Актинометрия—*актинометрія*.

Актиноскоп—*актиноскоп* (р. -па).

Акустический—*акустичний*.

Альтиметр—*альтімeтр*, висотомір (р. -ра).

Аммиак (NH₃)—*амоніак* р. (-кú).

Амплитуда—*амплітуда*, різмах.

Анализ—*аналіза*, аналіз, розклад, розбір, рúзріб.

— Проба для анализа—*проба для аналізу*, зразок на аналіз.

Анализировать—*аналізувати*, розбирати, розкладати.

Аналитический — *аналітичний*, розкладовий.

Английская будка—*англійська будка*.

Анемограф—*анемограф* (р. -фа).

Анемометр—*анемометр* (р. -ра), вітромір, вітрячок.

Анеморумбограф — *анеморумбограф* (р. -фа).

Анемотахометр—*анемотахометр* (р. -ра).

Анероид—*анероїд*, голостеричний барометр, металевий барометр.

Аномалия—*аномалія*, збóчення, відхил від нóрми.

Аномальный—*аномальний*.

Анормальный—*анормальний*.

Антарктический—*антарктичний*.

Антигелий, антисоларный венец—см. Брокенский призрак.

Антипассат—*антипасат*.

Антициклон—*антициклон* (протикрúг).

Апериодический—*аперіодічний*.

Аппарат—*прилад*, прибор, пристрій, приладдя, апарат.

Апрель—*квітень* (р. -тня).

Апрельский—*квітневий*.

Аргон—*аргон* (р. -ну).

Ареометр—*ареометр*.

Арифметическое среднее — *аритметичне середнє*.

¹⁾ В російській літературі частіше пишуть абсорбция, адсорбция.

Арифмометр—*аритмометр*.
 Арктический—*арктичний*.
 Аспиратор—*аспіратор*.
 Аспирационный—*аспіраційний*.
 Аспирация—*аспірація*.
 Ассимиляция—*засвоєння, асиміляція*.
 Астрометеорология—*астрометеорологія*.
 Астрономический—*астрономічний*.
 Атмология—*атмологія*.
 Атиометр—*атиометр*.
 Атмосфера (см. также Воздух)—*атмосфера*.
 — Свободная атмосфера—*вільна атмосфера*.
 Атмосферный, -ический — *атмосферний, (атмосферичний, атмосферовий)*.
 Атмосферная вода—*водá водáдушна (не реком.)*.
 Атмосферное давление—*атмосферне тиснення, атмосферний тиск*.
 Атмосферные осадки—*опáди, атмосферні опáди, осадн, атмосферичні опáди, водáдушні опáди*.
 Атмосферология—*атмосферологія*.
 Атомийон—*атоміон*.
 Аэродинамика—*аеродинаміка*.
 Аэродинамический—*аеродинамічний*.
 Аэродинамическая труба—*аеродинамічна труба*.
 Аэролит—*аероліт*.
 Аэролог—*аеролог*.
 Аэрологический—*аерологічний*.
 Аэрология—*аерологія*.
 Аэронавигация—*аеронавігація*.
 Аэронавтика — *аеронавітика, повітре(о)-плавство, повітроплавба*.
 Аэростат—*аеростат, воздухоплав (не рек.)*.
 Аэростатика—*аеростатика*.
 Аэростатический—*аеростатичний*.

Б

Бабые лето—*бабине літо*.
 База (облака)—*база, підвалина, основа, спід*.
 Базис—*базис*.
 Бактерия—*бактерія*.
 Баланс—*баланс*.
 Баланс влаги=Водный баланс.
 Балл—*бал*.
 — п-балльная шкала—*п-балова скáля*.
 Баллон—*балон*.
 Баллон-зонд—*балон-зонд*.
 — Пилот-баллон—*пілот-балон*.

Баночка, стаканчик (для сушки образцов почвы)—*ба́ночка, слóбок, ум. слóбочок; бляшáнка, пúшка*.
 Бар—*бар* (р. -ра).
 Барабан (цилиндр)—*циліндр, барабáн*.
 Барашки—1) *баранці (СiСu)*; 2) *кúчері (на хвлях)*.
 Барическая волна—*барічна хвиля*.
 Барическая возвышенность—*барічне підвищення*.
 Барическая ложбина—*улогóвина барічна, ви́балок барічний*.
 Барическая область—*барічна область*.
 Барическая ось—*барічна вісь*.
 Барическая седловина—*сідловíна барічна, сідло барічне*.
 Барический (также см. барометрический)—*барічний*.
 Барический градиент—*барічний градієнт*.
 Барический отрог—*барічний виступ, -ний рiг, клин, віднога*.
 Барический рельеф—*барічний рельєф*.
 Барический склон—*барічний схил*.
 Барическое поле—*барічне поле*.
 Барограмма—*барогра́ма*.
 Барограф—*барогра́ф*.
 Барографический—*барографічний*.
 Барометр—*барометр*.
 Барометр металлический—*барометр металевий*.
 Барометр переносный—*барометр переносний*.
 Барометр сифонный—*барометр сифонний, сифоновий*.
 Барометр чашечный—*барометр чашковий*.
 Барометрический (см. также барический)—*барометричний*.
 Барометрическая депрессия—*депресія барометрична*.
 Барометрическая ступень—*барометричний ступінь*.
 Барометрический максимум—*барометричний максимум, звшка*.
 Барометрический минимум—*барометричний мінімум, зніжка*.
 Барометрическое давление—*барометричне тиснення, -ий тиск*.
 Бароскоп—*бароско́п*.
 Бассейн—*водóйма, водозбір, басéйн, водоёмок, стóчише*.
 — Водосборный бассейн—*водозбір (р.-бору)*.
 Батарея (гальв.)—*батарéя, батерія*.
 Батист—*батіст*.

Батистовый—*батистовий*.
 Батометр—*батометр*.
 Батометр длительного наполнения—*батометр протяжного наповнення*.
 Батометр мгновенного наполнения—*батометр раптового наповнення*.
 Батометр складной—*батометр складаний, складний*.
 Башниспидный—*вежуватий, вежастий* (вежувати хмарі).
 Башня—*башта, вѣжа*.
 Безведрие, -рица (см. Непогода).
 Безветрие—*тіша, безвітря, затішша*.
 Безводный—*безвідний, безводний, безводний*.
 Бездождие—*бездощів'я, суша, бездождля*.
 Бездождный—*бездошевий, сухой*.
 Безлесный—*безліс(н)ий, безлісовий*.
 Безлесье—*безліся*.
 Безоблачный, -но—*безхмарний, -но, безхмарний, -ро*.
 Белесоватый—*білястий*.
 Белесоватая пелена—*біляста запіна*.
 Берег—*бѣрег, бѣріг*.
 Берг вогнутый—*у(ві)гнутий бѣрег*;
 —выпуклый—*вігнутий бѣрег*.
 —заливаемый—*заліваний б*;
 —наносной—*напливий б*, нанесенный б.
 —нависший—*навислий б*;
 —обрывистый—*б. крутий, стрімкий*; звисник, крутобережжя.
 —пойменный—*заплавний б*.
 —лесистый, покрытый лесом—*б. лісистий, укрітий лісом*.
 —размываемый—*розміваний б*.
 —С крутыми берегами—*крутоберегний*.
 Береговой—*береговий, поберѣжний, надберѣжний*.
 —Береговая линия—*поберѣжна лінія, берегова лінія*.
 Беспаводочный—*безповинний*.
 Бесперывный, -но—*безупинний, безперестанний, безперѣвний, невпинний, -но*.
 Бесснежный—*безсніговий, несніжний, безсніжний* (безснігова місцевість, поря; несніжна зима).
 Бесснежье—*безсніжжя, голосніг*.
 Бессолнечный—*безсонячний, несонячний, без сонця*.
 Безформенный—*безформний, безформенний, незграбний*.

Бесцветный—*безбарвний, безбарвний, безбарвний*.
 Биоклимат—*біоклімат*.
 Биоклиматический—*біокліматичний*.
 Биоклиматология—*біокліматологія*.
 Биофенология—*біофенологія*.
 Бифилья—*двойтний, біфіляр*.
 Бифуркация рек—*біфуркація річок*.
 Блеск—*блиск, блиск, блиск*.
 Брать начало (о реке)—*зачинатися*.
 Блицарды—*бліцарди, бліцарди*.
 Блуждающий огонек—*блудий огник, блудий вогник, блімавка*.
 Богатство гидрометрическое—*гідрометричне багатство*.
 Болд—*болід*.
 Болограф—*болограф*.
 Болометр—*болометр*.
 Болотистый—*болотяний, багністий, мочаруватий*.
 —Болотистая почва—*болотяний ґрунт*.
 Болотный—*болотяний, багняний*.
 Болото—*болото*; багно, гало (Волинь).
 —Болото осушенное—*осушене болото*.
 —Осушение болот—*осушення болот*.
 Бора—*боря*, нордост (у Новоросійську).
 Бриз—*бриза, вітер прибережний*.
 — Береговой бриз—*бриза, вітер прибережний*.
 Брокенский призрак—*брѣкенський при́вид, антигелій*.
 Брызга—*бризка*.
 Будка—*будка*.
 Будка психометрическая—*психометрична будка*.
 Бур (для сверления почвы)—*свердло, свідер, штир, свѣрдел, сверло*.
 Буран—*буран*.
 Буровая скважина—*свердловіна, свідрова продушина* (відтулина, дучка; отвір свідровий, сверлена дуча, сверлена яма, сверлений отвір, верчена діра, бурова скважина, дюрова криниця).
 Бурный—*бурний, бурхливий*, (вітер) *буйний, хуртовинний, нагальний, навальний*.
 Буря—*буря, хуртовина, штурма* (а), бирса, борва, борвий, хурдига, шаркан.
 —Глаз бури—*око бурі, око хуртовини*.
 —Буря магнитная—*д. М. б*.
 —Буря пыльная—*пиліва буря, курява*.
 —Буря снежная—*д. Метель*.
 —Буря с дождем или мокрым снегом—*хвіща, хвижа*.

—Сильная буря—*велика б'ура*, (на морі) *велика хвіля*.
 —Поднимается буря—*на бурю заносить-ся*, н. б. *кладється*.
 Буссоль—*бусоля*.
 Буто́н, цветочная почка—*пуп'янок*, *пуп'яшок*.
 Бухта—*бухта*.
 Быстрина (реки)—*би́стра*, *бистри́ня*.
 Быстрый поток—*би́стрень*, *би́стриця*.

В

Вал, волна—*вал*.
 Варианта—*варіанта*.
 Вариометр—*варіометр*.
 Введение (напр., инструмента)—*запровадження*, *впровадження*.
 Введение поправок—*запровадження поправок*, *заведення*, *введення* п.
 Vegetационный—*вегетаци́йний*.
 Vegetация—*вегетаци́я*.
 Vegetационный период—*вегетаци́йний період*.
 —Период вегетационного роста—*період вегетаци́йного рoсту*.
 Ведреный—д. *Погожий*.
 Вековой—*віковий*.
 Вектор—*вектор* (р. -ра).
 Величина—*величина*, *ва́ртість*, *ро́змір*, *міра*, *великість*, *величи́нь*, *більш́ина*.
 Венец—*вінець* (р. -нці); *двір* (у сонця, місяця), *соя*.
 —Венцы около светила—*вінці коло світил*.
 В. вокруг солнца, луны—*в. коло сонця*, *в. к. місяця*.
 Вентилировать—*вентилювати*.
 Вентилируемая будка—*будка з вентиляці́єю*.
 Вентилятор—*вентиля́тор* (р. -ра).
 Вентиляция—*вентиля́ція*.
 Верность—*вірність*, *пра́вильність*, *пра́вди́вість*, *справедли́вість*, *згідність*, *певність* (р. -ости), *певно́та*.
 Верный—*вірний*, *пра́вильний*, *пéвний*, *справедли́вий*, *пра́вди́вий*, *непохи́бний*, *непомы́льний*.
 Вероятность—*імові́рність* (р. -ности).
 Вероятный—*імові́рний*.
 Вероятная расходимость—*імові́рна розбіжність*.
 Вертеть, -ся—*круті́ти*, -ся; *верті́ти*, *поверта́ти*, -ся.
 Вертикаль промерная—*вертика́ля вимі́рна*.
 —скоростная— *швидкісна*.

Вертикально—*вертика́льно*, *сторч*; *прямо*, *прямови́сно*, *простови́сно*, *на́сторч*, *сторча́к*, *шторцом*, *ру́бом*, *відрубом*, *стрі́мко*.
 Вертикальность—*вертика́льність*, *сторчо́вість*; *стрі́мкість*, *простови́сність*, *простопáдність*.
 Вертикальный—*вертика́льний*, *сторчови́й*; *простови́сний*, *прямови́сний*, *простопáдний*, *простона́льний*, *дозе́мний*, *прямни́й*, *прямови́й*, *увисли́й*.
 Вертунка (гидром., анемометрич.)—*гідрометри́чний* (або *анемометри́чний*) *млино́к*.
 Верхний—*ве́рхній*, *го́рішній*.
 —Верхний край сосуда (нпр. лождемера)—*ві́нця* (р. -нець).
 —Верхний слой земли—*ве́рхній шар землі*; *верхня́к*; *пове́рхній* (-хови́й) *шар землі*.
 —Верхние слои атмосферы—*го́рішні зе́рстви атмосфе́ри*.
 —Верхний уровень—*го́рішній* (*ве́рхній*) *рівень*.
 Верховье—*верхів'я* (р. -я), *верхо́рччя*.
 Вершинное значение—*вершковá* (*ве́рхня*) *ва́ртість*.
 Вес—*вага́*.
 Весенний—*весня́ний*; *весі(е)нний*, *весне́ний*.
 —Ранний весенний—*провесня́ний*.
 —Весенний мороз—*весня́ний мороз*; *о́зимки*.
 Весить (иметь вес)—*ва́жити*.
 Весна—*весна́*.
 —Начало весны, ранняя весна—*про́весна*, *про́весе(і)нь*.
 —Весна в разгаре—*в. в розпóвні*.
 —Весною (-ой)—*на весні*; *весно́ю*.
 —Ранней весной—*на про́весні*.
 —Поздней весной—*пі́зньої весні*; у пі́зню *весну*.
 Весовой—*вагові́й*.
 Вести, производить—*прова́дити*, *ве́сти* (спостере́ження).
 Весы—*терези́*. *Весы Ллойдовы*—*Ллбйдо́ви терези́* (Л-ва *вага́*).
 Ветвиться—*галу́зитися*; *вітлі́тися*, *гільчи́тися*.
 Ветвление—*галу́ження*.
 Ветер—*вітер* (р. -тру).
 —Система ветров—*систе́ма ві́трів*; *вітрова́ система*.
 —Сила ветра по шкале Бофорта—*сила ві́тру за Бофортовою ска́лею*:

0—тихо, штиль—*тіша*;
 1—тихий ветер—*тіхий вітер*;
 2—легкий—*легкий*;
 3—слабкий—*слабкий*;
 4—умеренный—*помірний*;
 5—свежий—*свіжий*;
 6—сильный—*сильний*;
 7—крепкий—*погужий*;
 8—очень крепкий—*буійний*;
 9—шторм—*штурм*;
 10—сильн. шторм—*дужий штурм*;
 11—жестокій шт.—*лютий штурм*;
 12—ураган—*ураган*.
 —Горный ветер (дующий с горы)—*згірний вітер*.
 —Долинный ветер (из долины)—*долінний вітер*.
 —Переменный ветер—*змінний вітер*; перемінний в.
 —Попеременный в.—*наперемінний в.*
 —Порывистый в.—*рвачкий в.*
 —Резкий в.—*гострий в.*; шкільний в.
 —Сухой в., сухой—*суховій*, суховія
 —К ветру (к усилению ветра)—*на вітер*.
 —Во время ветра—*під вітер*.
 —По вітру—*за вітром*.
 —Ветер поднимается (поднялся)—*вітер здіймається* (знявся, схопився), зривається (*зірвався*); в. рушається (рушився).
 —В. усиливается—*в. дужає*; в. більше.
 —Ветром снести—*знести вітром*.
 Ветерок—*вітерець* (р. -ця), *вітрець* (р. -ця).
 —Легкий в.—*тихий* (р. -ія); *легіт* (р. -оту).
 Ветренеть—*розвітруватися*; вітріти.
 Ветрено—*вітряно*.
 —Стало ветрено—*розвітрилося*.
 Ветренность (климата)—*вітряність*.
 Ветреный—*вітряний*; вітровий.
 Ветромер—*вітромір*.
 Ветромерный—*вітромірний*.
 Ветроотметчик—*вітрознічник*.
 Ветрораздел—*вітроділ* (р. -лу).
 Ветрораздельный—*вітродільний*, вітроподільний.
 Вечер—*вечір* (р. -чора й -чера).
 —К вечеру, под вечер—*над вечір*; надвечорі, перед вечір, проти вечора, напідвечір.
 Вечерний—*вечірній*; вечеровий.
 —Вечерне сумерки—*смеркання*, *прісмерк*; смерк, сумрак.
 —Вечерняя заря—*вечірня заграва*; зоря.

Взойти—*зійти*.
 Взрыв—*вібух* (р. -ху).
 Взрываться, взорваться—*вибухати*, *вибухнути*.
 Взрывной (звук, волна)—*вибухний*, вибуховий.
 Вибрация—*вібрація*, дрижання.
 Вибрировать—*вібрувати*, дрижати.
 Вид (=сорт, род)—*вид* (р. -ду), *рід* (р. роду); *підміна*, порода.
 Вид (=образ, форма)—*вігляд*, *взір*.
 —В виде—*на взір*.
 —Принимать какой-н. вид—*набирати якогось вігляду*.
 Виды на урожай—*сподіванки на врожай*.
 Видимость—*видімість*, *відність*, *ясність*.
 Видимый—*видимий*, *відний*, *позірний*, *сповидний*.
 Визирный—*візувальний*; *націльний*.
 Визировать—*візувати*.
 Визуальный—*візуальний*.
 Винт исправительный (поправочный)—*віправочна шруб(к)а*, *корекція на шруба*.
 Винт установочный—*установна шруба*.
 Винтообразный — *шрубуватий*; *шрубчастий*, *гвинтуватий*.
 Вихревой—*вихровий*.
 Вихревое движение—*вихровий рух*.
 —Вихревая деятельность—*вихрова діяльність*.
 Вечером—*увечері* (вв-).
 Вешний=Весенний.
 Веять, дуть—*віяти*, *дути*.
 Взаимодействие — *взаємодіяння*, *взаємне діяння*, *взаємодія*, *діяство*, *чінність*.
 Взаимоотношение — *взаємини*, *взаємвідносини*; *обопільні відносини* (стосунки), *взаємне відношення*, *взаємвідношення*.
 Взвешенные частицы—*повіслі частинки*.
 —Во взвешенном состоянии—*в повіслому стані*.
 Взвешивание—*важення*, *зважування*.
 Взвешивать, -ссить — *важити*, *зв-*; *вважувати*; (повторно или много предметов) *переважувати*, *-жити*.
 Взволновать (воду)—*схвилювати*, *розхвилювати*, *збурити*.
 Взмутить—*скаламутити*; *збити*.
 Взмучивание—*скаламучення*, *зак-*.
 Взмучивание — *скаламучування*, *скаламучення*.
 —Вихревая система—*вихрова система*.

- Вихреобразование — *утворення вихрів; вихротворення.*
 Вихрять, -ся—*вих(о)рити, -ся.*
 Вихрь—*віхор* (р. -хру, -хра, -хора).
 —Вихрь движущийся—*вихор рухомий.*
 —В. стационарный—*в. стаціонарний.*
 —В. восходящий—*догiрний в.*
 —В. нисходящий—*додiльний в.*
 Вихрь атмосферный—*атмосферний вихор.*
 —Вихрь с вертикальной осью—*віхор з вертикальною віссю.*
 —Вихрь с горизонтальной осью—*віхор з горизонтальною віссю.*
 —Вихрь циклонический—*циклонічний вихор.*
 —Вихрь элементарный—*елементарний вихор.*
 —Ось вихря—*вихрова вісь.*
 Влага—*волога.*
 Влагоемкость—*вodomісткість; вологомісткість, вологоємність.*
 Влагоносный—*Водоносний.*
 Влагооборот—*Воды круговорот.*
 Влажнеть—*вологінути.*
 Влажно—*вогко; повогко, вільготно.*
 Влажность—*вогкість (вохкість, р. -кости); вологість, вільгість.*
 —Вл. воздуха, почвы—*вогкість повітря, ґрунту.*
 —Вл. абсолютная д. Абс. вл.
 —Вл. относительная—*вогкість відносна, релятивна, зглядна.*
 Влажный—*вогкий (вохкий), вологий, вільгий, вільготний.*
 —Делать влажным—*воложити, зволожувати, одволожувати.*
 —Делаться влажным—*Влажнеть.*
 Влечение наносов по дну—*волочіння намулів по дну.*
 Вливаться, впадать—*вливатися, впадати.*
 Влияние—*вплив* (р. -ву).
 —Вл. местное—*місцевий вплив; локальний в.*
 Внетропический—*позатропічний.*
 Внешний—*зовнішній; сторінний.*
 Вогнутый—*угнутий, вгнутий, увгнутий.*
 Вода жидкая—*водá течивна.*
 —Вода грунтовая, почвенная — *грунтова́ вода.*
 —Вода дистиллированная — *дестильована водá, перéгнана в.*
 —Вода дождевая—*водá дощова, дощівка.*
 —Вода подпочвенная—*підгрунтова вода; підшкiрна в.*
 —Вода пресная—*солодка вода, прісна в.*
 —Вода проточная—*теку́ча вода; бiжуча в.; самотока.*
 —Вода речная—*рiчна́ вода, рiчкова́ в.*
 —Вода поверх льда — *водá по-верх льо́ду, полі́й* (р. -ія).
 —Вода полая, половодье—*водопiлля.*
 —Вода залила (покрыла)—*водá поняла́, водою поняло́.*
 —Стояние воды—*водостій, водостiн.*
 —Уровень воды—*рiвень* (р. -вня) *воді́.*
 —Низкий уровень—*низький рівень.*
 —Малая вода (низкое стояние в.)—*низький водостій.*
 —Высокая, полная вода (в море)—*висо́кий волості́й.*
 —Средняя вода—*середній водості́й.*
 —Средний уровень воды—*середній рівень воді́.*
 —Вода стоячая—*нетéча, нéтеч, нетéчна, стояча водá, водості́й, мертвiд.*
 —Воды круговорот—*кругобіг воді́, обіг воді́.*
 —Воды недостаток—*Безводье.*
 Водный—*водний, вiдiний.*
 —Водный баланс—*водний балáнс.*
 —Водная оболочка (земли), гидросфера—*вiдiана оболoна.*
 —Водное хозяйство—*вiдне господарство.*
 Водовместимость, водосмкость, влагоемкость—*водоёмність, водомісткість.*
 Водоворот—*вир, нурт, крутiж.*
 Водоворотный—*вировий, нуртовий.*
 Водоем—*Бассейн.*
 Водоемкий—*водоёмний, водовмісткий.*
 Водомерный пост речный—*вodomірний пост рейковий.*
 — — *свайный — пальовий.*
 — — *уклонный — похилівий.*
 Водомерная рейка—*вodomірна рéйка.*
 Водоносность (реки)—*водоно́сність, водода́йність.*
 Водоносный—*водоно́сний, водода́йний.*
 Водообилие—*повновiдність.*
 Водообильная река—*повновiдна рiчка.*
 Водопад—*водоспад.*
 Водополье—*Половодье.*
 Водопроницаемый—*водопронiкливий.*
 Водораздел—*вододiл* (р. -лу), *водомержа́, розтiчка* (р.-чя).
 Водораздельная линия—*вододiльна лі́нія.*
 Водород (H)—*вiдень* (р. -дно).
 Водородная атмосфера—*вiднева атмосфера́.*
 Водородный термометр—*вiдневий термо́метр.*

- Водослип—*перелів*; в. полный, совершенный, затопленный—*перелів затоплений*.
 Водосток—*водозбіг*.
 Водяной—*водяній*.
 —Водяной коллектор, собиратель—*водяний колектор*.
 —Водяной пар—*водяня пара*, водна пара.
 Военная метеорология—*воєнна метеорологія*.
 Возврат (холода, тепла)—*поворот холоду, návорот х.*, повернення х.
 Возвышенных мест климат—*височинний клімат*.
 Воздействие=Влияние
 Воздух—*повітря*, воздух.
 Воздухоплавание—*повітроплавство*.
 Воздухоплаватель—*повітроплавець, аеронавт*.
 Воздухоплавательный—*повітроплавний, аеронавтичний*.
 Воздушный—*повітряний*.
 —Воздушный дождь—*повітропад*.
 —Воздушная волна—*повітряна хвиля*.
 —Воздушная оболочка—*повітряна оболочка*.
 —Воздушное течение—*повітряна течія*.
 Возмущающий фактор—*зрушний, збурний чинник*.
 Возмущение—*зрушення, збурення; пертурбація*.
 Возникновение—*виникнення*.
 Возрастанье—*зростання*.
 Возрастать, -сти—*зростати, -сті*.
 Волна—*хвиля*.
 —Волна световая—*світляна хвиля*.
 —Волна плоская—*хвиля плеската; фляя плоска* (Гал.).
 —Волна поступательная—*хвиля поступна*.
 —Волна стоячая—*хвиля стояча*.
 —Волна тепла (тепловая в.)—*хвиля тепла, теплова хвиля*.
 —Волна холода (холодная в.)—*хвиля холоду, холодна хвиля*.
 —Волны гребень—*гребінь хв.*, вершок хв.
 Волнение—*хвилювання*.
 Волнистый—*хвилястий*, хвилюватий.
 —Волнистые облака—*хвилясті хмари*.
 Волновать—*хвилювати, збивати хвилю, бурити, збурювати*.
 Волноваться, бежать волнами, расходиться волн.—*хвилювати* (хвилює річка), бурвати, грати.
 Волнообразный=Волнистый.
 Волонистое строение—*волокнувата будова, волокниста б.*
- Волосной (капиллярный)—*капілярний*, волосный, волоскуватий.
 Волосной гигрометр—*волосяний гігрометр*; волосный гигрометр.
 Волосность—*капілярність*, волосність.
 «Воробьиная» ночь—*горобіна ніч*.
 Воронка—*лійка*.
 Воронкообразный—*лійкуватий*.
 Воспринимать—*сприймати*; почувати.
 Восток (Е)—*схід* (р. сходу).
 —К востоку—*на схід*.
 —Востоко-северо-восток (ENE)—*схід-північ-схід*; східно-північний схід.
 —Востоко-северо-восточный—*схід-північ-східній*; східно-північно-східній.
 —Востоко-юго-восток (ESE)—*схід-південь-схід*; східно-південний схід.
 —Востоко-юго-восточный—*схід-південь-східній*; східно-південно-східній, Восточный—*східній*.
 Восход—*схід*; с восходом солнца—*при сході сонця*.
 Восходит—*сходити* (зіходити).
 Восходящее течение, -щий ток—*догірна течія*, течія (сторчова) вгору.
 Восхождение (на гору)—*підняття* (на гору), *схід*.
 Впадать=Вливаться.
 Впадение—*впадіння* (впадіння), *вливання* (влиття), *впад*.
 Впадина—*западина, улоговина*, *падь*, *падина*.
 Впитывание—*вбирання*, *всмоктування*.
 Впитывать—*вбирати*, *всмоктувати*.
 Вращение ветра—*повертання вітру*.
 —Вращение земли (вокруг ее оси)—*обертання землі*.
 —Ось вращения—*вісь обертання*, *оборота* *вісь*.
 —Сфероид вращения—*оборотовий сфероїд*.
 Вредитель—*шкідник*, *шкодник*.
 Временный сток—*тимчасовий збіг*.
 Время—*час*, *пора*, *година*.
 —Время года—*пора року*; *сезон*.
 Время года фенологическое—*фенологічна пора року*.
 —Преддверие весны—*пробвесна*.
 —Полувесна—*перша половина весні*.
 —Разгар весны—*друга половина весни*.
 —Раннее лето—*перша половина літа*.
 —Полное лето—*друга половина літа*.
 —Ранняя осень—*перша половина осеня*, *рання осінь*, *початок осеня*.

- Поздняя осень—*друга половина осени*.
 Время гражданское—*цивільний час*, горо-
 жанський час.
 Время истинное солнечное—*справжній*
соняцевий час, дійсний сонячний час.
 —среднее солнечное—*середній соняцевий*
 (-нячий) час.
 —местное—*місцевий час*.
 —поясное—*поясний час*.
 —среднее—*середній час*.
 —Определение времени — 1) *визначення*
часу; 2) *означення часу*.
 —Промежуток времени—*протяг часу*, *ін-*
терв'ял часу.
 —Течение времени—*упливів часу*.
 —Уравнение времени—*рівняння часу*.
 Всасывание = Впитывание.
 Всасывать(ся)=Впитывать(ся).
 Вселенная—*всесвіт*, світ.
 Всемирный—*всесвітній*, світовий.
 Всплытие донного льда — *випливання*
донного льоду.
 Вспучивание—*випінання*.
 Встряхивание—*струс*, *струшування*, *стру-*
сіння.
 Встряхивать, -хнуть, — *струшувати*, *стру-*
сінти.
 Выходить=Восходить.
 Выходы — *сходи*; (первые ростки) *про-*
ріст, р. -росту; (озимей)—*вруна*, *руна*
 (мн. р.—н).
 Втекать—*вліватися*, *втікати*.
 Вторичный—*другорядовий*, *другоступне-*
вий, *другостатний*, *секундарний*.
 Втягивание—*втягання*, *вбірання*.
 Втягивать, -хнуть—*втягати*, *-гті*; *вбирати*,
ввібрати.
 Вулкан—*вулкан*.
 Вулканический—*вулканічний*.
 —Вулканическая пыль — *вулканічний пі-*
рох.
 Выверка—*вивіряння*.
 Выверять, -рить—*вивіряти*, *вивірити*.
 Вывод (из наблюдений)—*вивід*, р. *віводу*.
 Выводить, -вести—*виводити*, *вівести*.
 Выгнутость—*вігнутість*.
 Выгнутый—*вігнутий*.
 Выдаваться, выступать—*виставлятися*, *ви-*
ступати; *виста(в)ати*, *стреміти*, *випина-*
тися.
 Выдающийся (предмет)—*випнутий*, *виста-*
лий, *висунутий*, *віткнутий*, *виступлений*.
 Выделение влаги в капли—*виділення воді*
краплянами.
 —Выделение (осадков) — *виділення* (опа-
- дів), *виділ*, *вилучення*, *вив'язування*.
 —Выделение пара = Испарение.
 —Выделение тепла = Излучение тепла.
 Выделять, -лить; -ся—*виділяти*, *виділити*,
ся; *вилучати*, -чити, *вив'язувати*, -зати,
 відокремлювати, -знити, -ся.
 —Выделять пар—*парувати* (вода *парує*).
 Выдувание—*вудування*, *видимання*.
 Выдувать, -уть—*вудувати*, *вудити*, *види-*
мати.
 Выжимание (растений из земли), -ть—*ви-*
пір'яння, *-ти*.
 Вызывать, -звать (о причине явления)—
виклика́ти.
 Выкрашенный (в белый цвет)—*пофарбо-*
ваний, *помальбований* (у біле).
 Вымоина—*водорій*, р. *ію*.
 Выпадать, выпасть—*випадати*, *випасти*,
па́дати, *впа́сти*.
 Выпадение (осадков)—*випадання*, *випа-*
діння, *випад*.
 —Выпадение дождя—*випадання дощу*.
 Выполнять (наполнять)—*виповняти*.
 Выпуклость—*опуклість*, *випнутість*.
 Выпуклый—*опуклий*, *вігнутий*.
 Выпуск, -канье (пилот-баллона)—*пуск*, *ви-*
пуск, *-канья*.
 Выпускать, -стить—*пускати*, *пустити*, *ви-*
пускати, *-стити*.
 Выравнивание, -ать (ся)—*вирівнювання*,
-ти, *-ся*; *зрівняння*, *вирівняння*.
 Выражать, -ся—*означати*, *визначати*, -ся.
 Высокий—*високий*.
 —Высокие облака—*високі хмари*.
 —Высокая вода—*см. Вода высокая*.
 Высокогорный—*високогірський*, *високо-*
горяний.
 Высоко-кучевые } *см. Облака*
 Высоко-слоистые }
 Высота—*висота*, *височина*.
 —Климат высот=Возвышенных мест кли-
 мат.
 —Высота абсолютная—*абсолютна висота*,
висота над рівнем моря (н. р. м.).
 Высотная ступень (к.-н. элемента)—*ви-*
сотний ступінь, *ступінь висоти*.
 Высотограф—*висотограф*.
 Высотомер=Альтиметр.
 Высушивание, -вать—*висушування*, *-вати*.
 Высыхание, -ать—*висихання*, *-ати*.
 Вытекать (о реке)—*витікати*, *випливати*.
 Вытеснение—*витіснення*, *витискання*, *ві-*
тиск.
 Вытеснять—*витискати*.
 Вытравлять—*витравляти*; *травити*; *вида-*
ти.

Вытяжной (гео)термометр — *втяжний (гео)термометр*.
 Выход ключей — *криничище*.
 Вычерненный — *почернений*.
 Выше 0° (температура) — *вище нуля*.
 Вышка — *вѣжа* (нпр. для анемометра).

Г

Газ — *газ*, р. -зу.
 Газовый — *газовий*.
 Газовый термометр — *газовий термометр*.
 Газон — *дѣрник, моріг, газон*.
 Газообмен — *виміна газів, газообмінна, газозвміна*.
 Газообразный — *газуватий; газовий*.
 Гало — *галб* (см. Круги около солнца и луны).
 Гало большое — *велике галб, -кий круг*.
 Гало малое — *малѣ галб, малій круг*.
 Гало эллиптическое — *еліптичне гало*.
 Гальванометр — *гальванометр, гальваномір*.
 Галька (речная) — *ринь* (ж. р.), галька
 Гармонический анализ — *гармонічна аналіза*.
 Гармоническое колебание — *гармонічне коливання*.
 Гарь — *горіле* (р. -лого).
 Гейзер — *гѣйзер* (р. -ра).
 Гексагональная система — *гексагональна систѣма*.
 Гелий — *гелій* (р. -ію).
 Гелиограмма — *геліограма*.
 Гелиограф — *геліограф*.
 Гелиографический — *геліографічний*.
 Гемисферический — *гемісферічний, півкульний*.
 Географический — *географічний*.
 Геодинамика — *геодинаміка*.
 Геодинамический — *геодинамічний*.
 Геонд — *гебід* (р. -да).
 Геоизотерма — *геоізотерма, ізогеотерма*.
 Геокороний — *геокороній* (р. -ію).
 Геологический — *геологічний*.
 Геология — *геологія*.
 Геометрический — *геометричний*.
 Геопотенциал — *геопотенціал*.
 Геотермический градиент — *градус — геотермічний градієнт*.
 Геотермометр = Почвенный термометр.
 Геофизик — *геофізик*.
 Геофизика — *геофізика*.
 Геофизический — *геофізичний*.
 Герметически, -кий — *герметічно, -ний; щільно, -ний*.
 Гигиенический — *гігієнічний*.
 Гигрограмма — *гігрограма*.
 Гигрограф — *гігрограф* (р. -фа).
 Гигрографический — *гігрографічний*.
 Гигрозоплета — *гігрозоплѣта*.
 Гигрометр — *гігробетр* (р. -ра).
 Гигрометрический — *гігрометрічний*.
 Гигрометрия — *гігromетрія*.
 Гигроскоп — *гігроскоп*.
 Гигроскопический, -чность — *гігроскопічний, -чність*.
 Гидравлика — *гідравліка*.
 Гидравлический — *гідравлічний*.
 Гидрогеология, -гический — *гідрогелогія, -гічний*.
 Гидрографический, -фия — *гідрографічний; -афія*.
 Гидродинамика, -мический — *гідродинаміка, -мічний*.
 Гидроизотерма — *гідроізотерма*.
 Гидроклиматический — *гідрокліматічний*.
 Гидрологический — *гідрологічний*.
 Гидрология — *гідрологія*.
 Гидрометеор — *гідрометеор*.
 Гидрометеорологический, -гии — *гідрометеорологічний, -гія*.
 Гидрометрический — *гідрометрічний*.
 Гидрометрия — *гідрометрія*.
 Гидростатика; -ический — *гідростатика; ічний*.
 Гидросфера — *гідросфера*.
 Гидротехника; -ический — *гідротехніка; -ічний*.
 Гильза (у почв. термом.) — *гільза*.
 Гипотеза — *гіпóтеза, припущення*.
 Гипотетический — *гіпотетічний, припущенний*.
 Гипсометрический, -ия — *гіпсометрічний, -рія*.
 Гипсометрический термометр = Г. кипя-
 тильник = Гипсотермометр — *гіпсотермометр, термометр кипіння*.
 Гирло (устье) — *гірло*.
 Гирька, гиря (у весов) — *важок* (р. -жкá),
 тягарець (р. -рцá),
 Гирька отвеса — *тягарець* (р. -рцá) *важок*.
 Глаз бури см. Бури глаз.
 Глазом простым (невооруженным) видеть — *бáчити на просте око*.
 Глазомерно, на глаз — *на око, як оком змíряти*.
 Глетчер — *льодовік, льодовець* (р. івця).
 Глетчерный — *льодовиковий, льодівцевий*.

- Глубина—глибина, гліб (р. -бу); глибінь, глибочінь.
 Глубинный—глибинний.
 Глубиномер—глибомір.
 Глубокий—глибокий. Гл. снег—глибокий сніг, завальний сніг.
 Глубокое место (в реке)—глибінь (ж. р.), плес.
 Глубоководный—глибоководний.
 Глыба (льда, снега)—брїла, грудa.
 Гномон—гномон, тінемір.
 Год—рік (р. рѳку); год.
 Годa время—см. Время года.
 Годовой, годичный—роковий, річний.
 Головка (у винта, у Ассмана)—головка, (у термометра)—шāпочка.
 Гололедица—ожеледь (ж. р.); ожеледица.
 Голосферический—голосферичний.
 Голубой—блакитний.
 Голубой цвет неба—небєсна блакїть.
 Гомобронта—гомобронта.
 Гомосейста—гомосейста.
 Гора—горā.
 Гора ледяная = Айсберг.
 Горение Альп—жарїння Альпїв.
 Горизонт—обрїї (р. -рїю), горизонт.
 —Поднятие горизонта—пїдвїщення, пїднєсення горизонтy.
 —Понижение горизонта—знїження горизонтy.
 Горизонт реки—рівень (р. -вня) річки.
 Горизонт беспаводочный—безпѳвний рівень.
 Горизонт наивысших вод—рівень найвїсших вод.
 —высоких вод—рівень висѳких вод.
 —средних вод—рівень середнїх вод.
 —низких вод—рівень низьких вод.
 —наинизших вод—найнїжчих вод.
 —условный—умѳвний.
 —рабочий—рівень робѳчий.
 —меженный—рівень межєний.
 —ледостава—льодостāvний.
 —ледоходный—рівень льодоплāvний.
 —подпертый—рівень пїдпєртий.
 Горизонталь—горизонтāля, ізогїлса, позємина.
 Горизонтально—горизонтāльно, позємо.
 Горизонтальность—горизонтāльність, позємість.
 Горизонтальный—горизонтāльний, позємий.
 —Горизонтальная сила, -ное напряже-
 ние—горизонтāльна сила.
- Гористый—горяний.
 Горный—гірський.
 —Горная станция—гірська стāнция.
 Горы—горн, верховїна.
 Горячий—гарячий.
 Господство, преобладание (напр., ветров изв. направл.)—панування.
 Господствовать—панувати.
 Господствующий, преобладающий—перевāжний, панїуючий.
 Грабельный (нефоскоп)—грабєльний.
 Гравий—нāрінок, жорствā; покрытый гравием—рїністий.
 Град—град (р. -дy).
 Градиент—градїєнт.
 —вертикальный—вертїкальний градїєнт.
 Градина—градїна.
 Градобитие, -бой—градобїї (р. -бѳю), градобиттїя.
 Градовой—градовий.
 Градовая башня—градова вєжа.
 Градовая туча—градова хмāра.
 Градуирование, -ька—подїяння (на градуси), градуювання, розмїряння, рювання; (геїограф)—тарування.
 Градуировать—подїяти (на градуси), градуювати, розмїрювати; (геїограф)—тарувати.
 Градус—градус.
 Градусный—градусний.
 Гражданские сумерки—цивїльний при-смерк.
 Гражданское время см. Время.
 Граница—межā, границя.
 Граница вечных снегов, снеговая линия—снїговā лїнія.
 График—графїк.
 Графический—графїчний.
 Гребень грозовой—грозовий кѳмір.
 Гребень давления—гребєнь тїснення.
 Гребневидные (образные) изобары—гребєнєвїтї изобāри.
 Греметь—гремїти (-мїть), гримїти.
 Греть—грїти.
 Гривовидный—гривуватий.
 Гроза—грозā.
 —близкая—грозā блїзка.
 —далская—грозā далєка.
 Гроза всю ночь (грозовая ночь) = Воробьяная ночь.
 Гроз очаг—огнїще гроз.
 Гроздевидная поверхность—гронїста по-вєрхня.

Грозовой—*грозовий*.
 Грозовой дождь—*грозовий дощ* (р. -ного дощу).
 Грозовой нос—*грозовий ніс* (р. носа).
 Грозовая туча—*грозова хмара*.
 Грозоотметчик—*грозозніачник*.
 Гром—*грім* (р. грóму).
 Громовой—*громовий*.
 Громовой камень, флюгурит, гр. стрела—*громова стрілка*, «чóртів пáдсець».
 Громоотвод—*громовідхіленьник*, *грозозвід*.
 Грохот (раскаты) грома—*гуркіт грóму* (р. -коту...).
 Грохотать (о грое)—*гуркотіти*, *-тáти*.
 Грунт—*грунт*.
 Грунтовая вода см. Вода гр.
 Грунтовой лед—*грунтовий лід*.
 Гряда—*пáсмо* (гірське).
 Грязнить, загрязнять—*брудніти*, *занечищáти*.
 Грязный—*брудний*, *нечистий*.
 Грязь (нечистота, напр., в приборе)—*бруд* (р. -ду).
 Грязь (на земле)—*грязь*.
 Грязь замерзшая или засохшая комьями—*грúддя*, *грудкі*.
 Гудение, гудеть—*гудіння*, *густі* (дрóти гудуть).
 Густой (о дожде) = Обильный.

Д

Давать течь—*протікати* (дощомір протікає).
 Давить—*тіснути*, *давїти*.
 Давление (нпр., атмосферное)—*тіснення*, *тиск*.
 Давление (одностороннее, нпр., ветра)—*натиск*, *тиск*, (р. -ку).
 Давление парциальное—*парціяльне тіснення*.
 Дальность видения, зрения—*далекість зору*.
 Данное (числовое)—*дане* (р. -ного), *фактівка* (?).
 Данное место—*пéвне місце*, *дане місце*.
 Дата—*дáта*.
 Датировать—*датувати*.
 Двигать—*рухати*, *рушáти*.
 Двигаться, двинуться—*рухатися*, *рушáти*, *рушити*, *посбуватися*, *посувáтися*, (лід рушив).
 Движение—*рух* (р. -ху).
 —равномерное—*рівномірний рух*.

—поступательное—*поступовий рух*.
 —вращательное—*оборотівий рух*.
 —ламинарное—*лямінарний рух*.
 —турбулентное—*турбулентний рух*.
 Действие—*діяння*, *дія*.
 Действовать (пронзв. влияние)—*діяти*, *шпавáти*.
 Действовать (= работать, о приборе)—*працювати*, *робити*.
 Декабрь—*грúдень*.
 Декада—*декáда*; -дный—*дний*.
 Деклинатор—*декліна́тор*.
 Делать(ся) влажным—см. Вл. д.
 Деление—*поділя*, *ділення*; (черта на шкале) *поділка*.
 Делить, -ся—*ділити*, *-ся*, *поділяти*, *-ся*.
 Дельта—*дэ́льта*.
 Денудация, -ционный—*денудáція*, *-ці́йний*.
 День—*день* (р. дня).
 Депрессионный, -ионный—*депресі́вний* (тип погоди), *депресі́йний* (фронт).
 Депрессия—*депресія*.
 Дери—*дэ́рнік*.
 Дестилированная вода—см. Вода д.
 Дестилляция—*дестилля́ція*.
 Дефект—*дефе́кт* (р. -ту), *хіба*.
 Дефицит влажный = Недостаток насыщения.
 Деформация, -мировать(ся)—*деформа́ція*, *-мува́ти(ся)*.
 Дешифрирование, -фровка, -фрировать = Расшифр...
 Деятель, фактор—*чї́нник* (р. -ка).
 Деятельность—*діяльність* (р. -ности).
 Деятельный слой—*діяльний шар* (р. -ру).
 Диаграмма—*діягра́ма*.
 Диатермический—*діатермі́чний*; -чность—*чність*.
 Диафанометр—*діяфанометр* (р. -ра).
 Динамика, -ический—*дина́міка*, *-мі́чний*.
 Динамометр—*динамометр*, *силомі́р* (р. -ра).
 Диск—*кружа́ло*, *диск* (р. -ку).
 Дислокация—*дислока́ція*.
 Дисперсия—*диспéрсія*, розсіяння, розщеплення (світла).
 Дифференциальный—*дифференці́альний*.
 Дифракционный спектр—*дифракці́йний спектр*.
 Дифракция—*дифра́кція*.
 Диффузионный—*дифузійний*, *просякальний*.
 Диффузия—*дифу́зія*, *просякання*.
 Диффузный—*дифу́зний*.

Диффундировать — *дифундувати*, просякати.
 Диэлектрик, -ический—*діелектрик, -ичний*.
 Длина—*довжина*.
 Длительный, -ность—*затяжний, -ність*.
 Дневник (погоды, природы)—*щоденник* (погоди, природи).
 Дневной—*дennий*. Дневной ход = Суточный ход.
 Днем—*удень, вдень*.
 Дно—*дно*.
 Дождевание—*дошування*.
 Дождевой—*дошовий*.
 Дождевая туча—*дошова хмара* (Nb).
 Дождемер—*дошомір* (р. -ра).
 Дождемерный—*дошомірний* (-на станція).
 Дождливо—*дошовито, дощєво*.
 Дождливый—*дошовитий, дошовий*.
 Дождливая погода—*дошовита погода*.
 — — наступила—*задошійлось*.
 Дождь—*дош* (р. -щє).
 — безветренный—*тїхий дош*.
 — крупный (из кр. капель)—*крапльистий д.*
 — ледяной—*льодовий дош*.
 — мелкий—*дрібний дош*.
 — очень мелкий, моросящий—*мигїчка, мгїчка*.
 — обложной, затяжной—*обложний* (обложовий) д.
 — проливной, ливень—*зліва*.
 — сильный—*буїний дош*.
 — К дождю—*на дош*.
 Дождь идет—*дош іде, дощить*; д. накрапывает, каплет, брызжет—*дош крапає* (крапле), *накрапас*.
 Дождь прекратился—*дош перестав, д. ушух, передошло*.
 Дозревание, -ать—*достигання, -ати*.
 Доинструментальный—*доінструментовий*.
 Долговременность, -нный—*довгочасність* (р. -ности), *-ний*.
 Долголетний = Многолетний.
 Долгосрочный—*довготерміновий*; довгостроковый, на довгий строк.
 Долгота—*довгота* (східня довгота від Грінвіча).
 Долина—*долина*. Долинный—*долинний*.
 Донный лед—*донний лід* (р. льоду).
 Долоуденный—*передпівденний, передподоуденний*.
 Достижимость, -мый—*досяжність, -ний*.
 Доступ—*доступ* (р. -пу).
 Драпри, завеса—*запона, завіса*.

Дрожание—*тремтіння, дрижання*.
 Дрожать—*тремтїти, дрижати*.
 Дуга—*дуга*. Дугообразный—*дугастий*.
 Дурная погода = Непогода, ненастье.
 Дуть—*дуть* (дме вітер), *віяти, подувати, подуть*.
 Духота—*духота*.
 Душно, -ный—*душно, -ний*.
 Дым—*дим* (р. -му).
 Дымиться (испускать дым)—*димїтися*; — (испускать пар)—*парувати*.
 Дымка—*імла, мла*.
 — Зеленая дымка (у деревьях)—*зелена дїмка, зелений серпанок* (р. -нку).
 Дымный—*дїмний*.
 Дымовой—*димовий*.
 Дымовая труба—*димар* (р. -ря).
 Дюна—*дюна, кучугура*.

E

Единица—*одиниця*; ед. измерения—*мірніча одиниця*.
 Единство, единообразие—*одність* (р. -ности), *єдність*.
 Ежегодник—*щорічник, річник*.
 Ежегодно, -ный—*щоріку; щорічний*.
 Ежедневно—*щодня*.
 Ежедневный—*щоденний*.
 Ежемесячно; -чный—*щомісяця; щомісячний*.
 Ежеминутно; -ный—*щохвилини; щохвилинний*.
 Еженедельно, -ный—*щотижня; щотижневий*.
 Ежечасно, -ный—*щогодини; щогодинний*.
 Емкость—*місткість*.

Ж

Жалюзи, жалузи—*жалюзі* (р. -зів).
 Жалозийный—*жалюзийний*.
 Жара, зной—*спєка*.
 Жаркий, -ко—*гарячий, -чє*.
 Жгучий, -че—*пекучий, -чє*.
 Желтеь (о листьях)—*жовкнуті*.
 Желтение (о листьях)—*жовтіння, жовкнення*.
 Жесткая вода—*тверда вода*.
 Жестокий (мороз)—*лютий*.
 Жечь (о солнце)—*пекти*.
 Жидкий; состоящий из жидкости—*течивний, плінний*.
 Жидкое состояние—*течивний стан, плінний стан*.

Жидкість—*тєчиво*, плин.

Журнал (наблюдений, промеров)—*журнал*, щоденник, реєстр.

3

Забереги—*зібережні* (р. -нів).

Заболачивание; -ваться—*болотніння*; -нітти.

Заболоченный луг—*зболотніла лука*.

Забора—*забора*, брояк.

Зависимость, -мый—*залєжний*, -ність.

Завихрение—*завіхрювання*, *завіхрення*.

Завихренность—*завіхреність*.

Заволакивать, закрывать тучами—см. По-кривать тучами.

Загремять—*загримити* (-ре).

Загрязнение, -нный—*забруднення*, -ний.

Загрязнять, -нить—*(за)бруднити*, забруд-нити.

Запленение—*замулювання*, -лення.

Заиндесть—*заинтиса*.

Зайчик световой—*зайчик світляний*.

Закапывать, закоптить—*закопчувати*, -птити.

Закат, заход—*зхід*, р. -ходу.

Заколы—*гард* (р. -ду).

Закон—*закон* (р. -ну).

Законность, закономерность—*законність*, *закономірність*.

Закопченный—*закопчений*.

Залив—*затока*.

Заливаемость, -мый—*заливність*, *залив-ний*.

Заливать, -ить—*заливати*, -літи, *понімáти*, *поняті* (річка залила (поняла) бере-гі; берегі водою поняла (залила)).

Замерзание, -ать—*замерзання*, -ати.

Замерзший—*замєрзлий*.

Заморозки—*пріморозки*, *заморозки*.

Заморосить—*замрячіти*.

Замутить, -ся (замутнеть)—*закаламутити*, -ся.

Замыкание (электр.)—*замикання*.

Замыкать, -мкнуть, -утый—*замикати*, -мкнѹти, -утити.

Заносы снежные—*снігові замєти*, сн. за-вати.

—Зима с заносами—*замєтиста зима*.

Запад—W—*зхід* (р. -ходу); *запад*.

Западный—*західний*, західний.

Западо-северо-запад—WNW—*зхід-пів-ніч-захід*; західно-північний *зхід*.

Западо-северо-западный—*зхід-північ-за-хідний*; західно-північно-західний.

Западо-юго-запад—WSW—*зхід-пів-день-зхід*; західно-півдєнний *зхід*.

Западо-юго-западный—*зхід-південь-за-хідний*; західно-півдєнно-західний.

Запаздывание, запоздание—*запізнення*.

Запас—*запас* (р. -су).

Запасание, -саться—*запасання*, -сатисся.

Запись—*зпис* (р. -су).

Заполнять, -нить—*заповніти*, -овнити.

Запруда—*загáта*, гать (ж. р.), гребля (ж. р.).

Запрудить—*загáтити*.

Запружение, -нность (реки)—*загáчення*, -еність (річки).

Запускать, -стнить—*запускати*, -стїти.

Запышать—*запашіти* (земля так нагрíлась, що аж запашіло від нєї).

Зарница—*бліскавіця* (бліскавка без грó-му).

Зарождаются—*зароджуватися*.

Зарождение (вихря)—*зародження*.

Заря (утрення)—*зáрава* (рáнішня).

Засверкать (о молнии)—*забліскати* (без-лично).

Застанваться (о воздухе)—*застóюватися*.

Застой (воздуха)—*застій* (р. -тою).

Засуха—*посуха*, сұша.

Засушливость, -вый—*посушність*, -ний.

Загаивать = Затоплять.

Затенение—*затінєння*, *затінок* (р. -нку); *прїтінок*.

Затененный—*затінєний*.

Затишье—*тіша*.

Затмевать, -мить—*затемняти*, -ніти, *зат-мїти*.

Затмеваться, -миться—*затемнятисся*, -нітисся.

Затмение—*затємєння*.

Затон—*затон* (р. -ну).

Затопление, -нный—*затоплення*, -енний.

Затоплять, -пить—*затóплювати* (-плїти), -плїти.

Затор, зажор (льда)—*затьор* (льду).

Затухание—*слабєння*.

Затухать—*слабнути*.

Затяжной дождь = Дождь обложной.

Заход = Закат.

Заходить, зайти—*захóдити*, *зайті*.

Заходящее солнце—*сóнце на зхóді*.

Зацветание—*зацвітання*.

Зацветать, -ести—*зацвітати*, -істі.

Защита—*захист* (р. -ту).

Защитные приспособления, установки—*захисні лаштўнки* (р. -ків).

Защищать, -итить—*захщи́ати, -истіти*.
 Звезда—*зоря, зірка*.
 —падающая—*пад'юча зірка*, п. зоря.
 Звездный—*зоряний*.
 Звук—*звук* (р. -ку).
 Звуковой—*звуківий*.
 Зеленение, -неть—*зеленіння, -ніти*.
 Землетрясение—*землетрус* (р. -су).
 Земля—*земля* (р. -лі).
 Земляной пожар = Пожар торфяной.
 Земной—*земній*.
 Зенит—*зеніт*.
 Зенитный, -тальный—*зенітний, -тальний, -товий*.
 Зенитное расстояние—*зенітна* (-това) *від-даль*.
 Зернистость—*зернястість* (р. -тости).
 Зернистый—*зернястий, -ністий*.
 Зефир—*лєгіт* (р. -готу).
 Зигзаг—*зигзэг*.
 Зигзагообразный—*зигзагуватий*.
 Зима—*зимá*.
 —жесточая, суровая—*л'юта зимá, сувора з.*
 —снежная—*сніжна зимá*.
 —бесснежная—*безсніжна (несніжна) зимá*.
 Зимний—*зимовий, зимній*.
 Зимовка судов—*зимівля суден*.
 Зимой, в зимнее время—*взимку, взимі, зимові добі*.
 Змеёвидная молния—*зміювата блискавка*.
 Змей—*змій* (р. -ія).
 Змейковый—*зміювий*.
 Знак, значок—*знак* (р. -к'у), *значок* (р. -чка).
 Значение (важность, вес)—*вагá, знáче(і)н-ня* (придавать большое зн.—*надавáти великої вагі*).
 Значение (величина)—*вáртість* (р. -тости), *знáчення*.
 Зной—*Жара*.
 Знойный—*Жаркий*.
 Зодиакальный свет—*звірокругове світло* (Астр. С.), *зодіакальне св.*
 Зона—*зона, пояс*.
 Зональный—*зонáльний*.
 Зонд—см. Баллон-зонд.
 Зондирование, -ать—*зондування, -áти*.
 Зооклимат—*зооклімат* (р. -ту).
 Зоофенология—*зоофенологія*.
 Зрения дальность—см. Д. зр.
 Зрительная труба—*люне́та* (Фіз. С.), *про-зі(б)рна труба́*.
 Зубец (у нефоскопа)—*зубе́ць* (р. -бця́).

И

Иглы ледяные—*голки льодові*, скалки.
 Игра цветов—*гра барв*.
 Изаллобара—*изалобáра*.
 Изаллогиега—*изалогіста*.
 Изаллотерма—*изалотерма*.
 Изамплитуда—*Изоамплитуда*.
 Изаномала—*изаномáла*.
 Изаномалбара—*изаномалбáра*.
 Изаномалтерма—*изаномалтерма*.
 Избыток—*зайвнá, лишок, надмір*.
 Извержение (вулк.)—*вйбух* (р. -ху).
 Изготовление—*вйготовлення*. (приладів) *вйроблення*.
 Излишек—*Избыток*.
 Излучение—*промінювання* (р. -ня).
 Изменение—*змéна*.
 —быстрое—*швидка зм.*; внезапное—*рап-това змéна*.
 Изменчивость, -вый — *мінливість, -вий*; *змінність, -ний*.
 Измерение—*вймір* (р. -ру), *мірвання, вимі-рювання* (р. -ня).
 Измеримый—*вимірний*.
 Измеритель—*мірник, вимірник*.
 Измерительный—*мірничий*.
 —стакан дождемера—*дошомірна шклян-ка*.
 Измеряемый—*вимірюваний*.
 Измерять, -рить—*вйміряти, (по)міряти, зміряти*.
 Измеряться—*міряться*.
 Изморозь—*наморозь* (ж. р.).
 Изоамплитуда—*Изоамплітуда*.
 Изоанта—*изоáнта*.
 Изобара—*изобáра*.
 Изобарический, -рный — *изобарічний, -рний*.
 Изобата—*изобáта*.
 Изобретать, -реть—*винаходити, вйнайти*.
 Изобретение—*вйнахід* (р. -ходу), *вйнай-дення*.
 Изобронта—*изобрóнта* (=гомобронта).
 Изоготерма — *изоготерма* (=геоизотер-ма).
 Изоготермический—*изоготермічний*.
 Изогиега—*изогіста*.
 Изогипса (=горизонталь)—*изогіпса*.
 Изогнутый—*вйгнутий*.
 Изогона—*изогóна*.
 Изодинама—*изодінáма*.
 Изоклина—*изокліна*.
 Изолиния—*изолінія*.